

Den nye regjeringa må stanse gruveprosjektene i Repparfjorden og Førdefjorden

Notat til KLD og NHD, fra Naturvernforbundet og Natur og Ungdom, 22.10.21

Ved Repparfjorden i Finnmark og Førdefjorden i Vestland planlegger selskapene Nussir ASA og Nordic Mining ASA / Nordic Rutile å starte opp gruveprosjekter etter henholdsvis kobber og rutil/granat. Disse prosjektene innebærer svært miljøskadelige og kontroversielle driftsmetoder som blant annet utslipp av store mengder gruveavfall i fjordene og fjelltoppkapping som vil gi alvorlige konsekvenser for eksisterende arbeidsplasser knytta til fjordene. Ved Repparfjorden er det er også manglende samtykke fra reindrifta, og gruveprosjektet truer samenes urfolksrettigheter.

Regjeringa har både myndighet og mulighet til å omgjøre drifts- og utslippstillatelsene i Repparfjorden og Førdefjorden. Etter Naturvernforbundet og Natur og Ungdom sin vurdering kan ikke disse prosjektene gjennomføres på en forsvarlig måte slik de er planlagt, og regjeringen må stanse prosjektene.

Dersom regjeringen vil unngå en full omgjøringsprosess av gitte tillatelser, er det adgang til å stanse begge prosjektene på andre måter. I Førdefjorden kan klagen på driftstillatelse innvilges, og i Repparfjord kan dette løses ved å erkjenne behov for ekspropriasjon av reindriftras rettigheter, og sørge for at dette ikke innvilges.

I Hurdalsplattformen slår den nye regjeringa fast følgende om gruve drift i Norge:

- *Vurdere en lokal deponikostnad for utnyttede overskuddsmasser.*
- *Redusere avfallet fra gruver gjennom strengere krav til ressursutnyttelse og tilbakefylling.*
- *Sørge for at det gjennomføres konsekvensutredning av alternative deponiområder før sjødeponi vurderes eller tas i bruk.*

Om disse punktene skal bety noe, må nye krav til ressursutnyttelse og tilbakefylling, samt krav om konsekvensutredning av alternativer til sjødeponi, gjelde for alle gruveprosjekter som er under utvikling i dag. Derfor er det naturlig å vurdere drifts- og utslippstillatelsene ved Førdefjorden og Repparfjorden. I en revurdering må man ta hensyn til prosjektenes faktiske samfunnsnytte opp mot andre næringer, ny kunnskap om miljøkonsekvenser av sjødeponi, og ny kunnskap om konsekvenser for samisk reindrift.

I regjeringsplattformen er det også flere punkter som etter vår mening er uforenelige med gruveprosjektene ved Repparfjorden og Førdefjorden:

- *Sikre lokalsamfunn innflytelse over egne naturressurser som stilles til rådighet for verdiskaping, og at lokalsamfunn og fellesskapet får en rettferdig del av verdiene som skapes (En rettferdig skatte- og avgiftspolitik, s. 8)*
- *Framleis anerkjenne reindrifta som ei viktig kulturnæring som er familiebasert og bygger på eit unikt levesett. (Reindrift, s. 19)*
- *Utvikle reindriftra med eit tredelt mål om økologisk, økonomisk og kulturell berekraft (Reindrift, s. 19)*
- *Sikre sentrale norske gyteområder og fiskefelt mot ødeleggende påvirkning fra annen næringsvirksomhet (Fiskeri, s. 22)*
- *Beholde et bærekraftig sjølaksefiske som en viktig næring og kultur- og tradisjonsbærer. (Fiskeri, s. 23)*

- Sikre at de eksisterende rettighetene til fiske i sjøsamiske områder er reelle. (Fiskeri, s. 23 og Urfolk og minoriteter, s. 38)

Repparfjorden og Førdefjorden er nasjonale laksefjorder, og det er lagt inn masse arbeid for å opprettholde villaksbestandene i Nausta og i Repparfjordelva. Det drives også aktivt fiske og oppdrett i og rundt fjordene. Gruveprosjektet ved Repparfjord vil også medføre tap av viktig beiteareal for reindrifta, og fisket i fjorden er viktig for sjøsamene i området. Gruveprosjektene i Førdefjorden og Repparfjorden vil slik de er planlagt ikke bare medføre enorme naturødeleggelser, men også undergrave bærekraftige næringer i de berørte områdene som kystfiske, laksefiske, reindrift og turisme. I tillegg er lokalbefolkningen i områdene der gruvene skal anlegges sterkt imot prosjektene. De vil ikke se noe av gevinsten av gruvedriften, men vil merke de negative konsekvensene tett på kroppen.

En mineralpolitikk som ofrer natur og evigvarende ressurser, ignorerer lokalbefolkning og trækker på samenes rettigheter kan ikke kalles bærekraftig. Den nye regjeringen må revurdere gruveprosjektene ved Førdefjorden og Repparfjorden.

Regjeringens muligheter til å stanse gruveprosjektene slik de foreligger

Gruveprosjektene ved Førdefjorden og Repparfjorden har fått drifts- og utslippstillatelser. Det er likevel mulig for den nye regjeringen å omgjøre disse tillatelsene.

Utslippstillatelsene

Utslippstillatelsene kan omgjøres i tråd med forurensingslovens § 18 og forvaltningens alminnelige omgjøringsadgang, med bakgrunn i ny kunnskap som peker på at skader og ulemper av sjødeponi vil være vesentlig større eller annerledes enn ventet, samt at samfunnsnyttene er vesentlig redusert. For Nordic Mining sitt prosjekt ligger det inne en klage fra oss på revidert utslippstillatelse, til behandling hos KLD. Denne klagen kan departementet ta til følge og dermed forhindre at Nordic Mining kan ta i bruk kjemikalet SIBX, som er giftig for vannlevende organismer.

For å ta tilbake den opprinnelige utslippstillatelsen må det gjøres gjennom en egen prosess for omgjøring. Natur og Ungdom har gjennom advokatselskapet Glittertind sendt en [omgjøringsbegjæring](#) til KLD 03.09.2021. Denne kan brukes for å igangsette prosess for omgjøring av vedtaket om utslippstillatelsen.

For Repparfjorden står det i utslippstillatelsen Miljødirektoratet kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen om den ikke er tatt i bruk innen 4 år. De fire årene er gått, og dette kan brukes for å igangsette prosess for omgjøring.

Driftstillatelse i Førdefjorden

For Nordic Mining sitt prosjekt i Førdefjorden er ikke driftstillatelsen ferdigbehandlet, og det ligger klage inne til behandling i NFD som vi sendte inn for over et år siden. Som klageinstans kan departementet i klagesaken prøve alle sider av saken, ta hensyn til nye omstendigheter, og ta en annen avveining av hensynene enn Direktoratet for Mineralforvaltning i forbindelse med den ordinære klagesaksbehandlingen.

I behandlingen av klagen må miljø veies opp mot samfunnsøkonomisk gevinst. Et nytt hensyn som har kommet etter driftstillatelse ble gitt i 2020 er at et konkurrerende gruveselskap, Arctic Mineral Resources, har søkt regulering for mineralutvinning. De vil utnytte samme mineralressurser, på sin side av fjellet, men har som forutsetning og dokumenterer at dette kan gjøres uten fjelltoppkapping og sjødeponi.

Driftstillatelse i Repparfjord

For Nussir sitt prosjekt i Repparfjord er det ikke klager på driftstillatelsen til behandling, men regjeringen har likevel adgang til å omgjøre denne etter mineralloven § 65 eller forvaltningens alminnelige omgjøringsadgang,

En omgjøring av driftstillatelsen kan gjøres med bakgrunn i ny kunnskap om konsekvensene av sjødeponi, økt samlet miljøbelastning på fjordene, ny kunnskap om konsekvenser for reindrifta og samenes urfolksrettigheter. Konsekvensene av gruvedriften vil bli betydelig verre enn forutsatt på konsesjonstidspunktet.

Ny kunnskap om langtidsvirkninger av sjødeponi i fjord som man har fått i Jøssingfjorden i etterkant av at tillatelsene ble gitt til Nussir og Nordic Mining er et at de viktige punktene i en slik begrunnelse. Det er også viktig å se på den økte samlede miljøbelastningen i Repparfjord, der klimaendringene er anslått til å ramme livet i havet hardere for hver rapport som kommer, presset fra en oppdrettsnæring i vekst øker og i Repparfjord har man de siste årene opplevd en enorm invasjon av den svartlistede arten pukkellaks som kan gjøre stor skade på stedegne fiskearter og annet biologisk mangfold, og gjør fjordene enda mer sårbare for påvirkningen fra sjødeponiet.

Ekspropriasjon i Repparfjord

Reineierne i reinbeitedistrikt 22 Fiettar og 20 Fala har bruksrett i området hvor Nussir planlegger sin gruve. Før Nussir kan ta i bruk området, må derfor staten ha ekspropriert rettighetene fra reindrifta. Dersom en eller flere utøvere står i fare for å måtte avvikle sin drift som følge av tiltaket, vil det være i strid med folkeretten, slik Fosen-dommen understreket. En ny konsekvensanalyse fra Protect Sapmi viser at dette er situasjonen i Repparfjord. En måte å stanse gruveprosjektet er derfor å vedta at regjeringen ikke vil foreta ekspropriasjon av reineiernes rettigheter i området.

Mer bakgrunn om prosjektene og problemet med gruedumping i fjordene finnes [her](#).

Vennlig hilsen

**Truls Gulowsen,
Leder i Naturvernforbundet**

**Therese Hugstmyr Woie,
Leder i Natur og Ungdom**